

obem_tenevoyi_ekonomiki_v_ukraine_350_milliardov_griven_smi – назвине с екрана.

16. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.me.gov.ua/file/ /Shadow_Ikv2012.doc](http://www.me.gov.ua/file/Shadow_Ikv2012.doc). – Назва з екрана.

Проанализированы мировые тенденции развития теневого сектора экономики, определены основные направления влияния теневого сектора на экономический рост. Автором введено понятие явного и неявного экономического роста, а также предложено применение коэффициента корректирования экономического роста на уровень тенезации. Определена на микроэкономическом уровне граница повышения налогового давления. Рассмотрены факторы, которые выводят экономику в тень, препятствуют ее развитию и повышению благосостояния страны.

Ключевые слова: тенева економика, явний и неявний економічний рист, коефіцієнт коректування економічного риста на рівень тенезації, напрямлення прямого и косвенного впливання теневого сектора на макроекономічну політику, налогово-бюджетне регулювання.

The article focuses upon the global trends of shadow economy sector growth and also studies the shadow economy sector impact upon the economic growth. The article introduces the terms explicit and non-explicit economic growth and suggests using the coefficient of economic growth adjustment impact upon the shadow processes. It also deals with the maximum tax increase on the macroeconomic level. The article vividly shows the shadow economy factors.

Key words: shadow economy; explicit, non-explicit economic growth, the coefficient of economic growth adjustment impact upon the shadow processes, shadow economy direct and indirect ways to exert an impact upon the macroeconomic policy, budget tax regulation.

Одержано 3.10.2013.

УДК 339.9

Н.М. Далевська

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Розкрито теоретико-методологічні засади розвитку сучасної міжнародної політичної економії, досліджено особливості вияву та ідентифікації адаптивних норм упровадження міжнародної влади в межах світового політико-економічного простору, обґрунтовано соціоінтеграційні тенденції світового економічного розвитку.

Ключові слова: міжнародна політична економія, міжнародна влада, світовий політико-економічний простір, міжнародні відносини, світовий економічний розвиток.

Постановка проблеми. Зростання інтересу до міжнародної політичної економії (МПЕ) виявляє потребу пошуків якісно оновлених мотивацій людського життя. Зокрема необхідною є розробка відповідної стратегії з тактич-

ними механізмами, які були б спрямовані на створення сприятливих передумов впливу соціальних факторів на світовий економічний розвиток, посилення ключових функціональних складових міжнародної соціальної безпеки на базі мереж світового соціального капіталу, соціально-економічних важелів регулювання трудових прав і соціальних гарантій людини в межах світового політико-економічного простору. Це детермінує виникнення цілої низки методологічних питань у розвитку сучасної МПЕ, особливо про перспективи соціального розвитку людини за умов глобальної економічної конкуренції, визнання складності структурних розколів у соціальних можливостях, формування нового міжнародного економічного порядку тощо.

Особливо важливим є усвідомлення усієї складності діалектичного взаємозв'язку продуктивних сил і міжнародних відносин, принципів загальноцивілізаційних трансформацій і відповідного оновлення методологічних основ МПЕ щодо розвитку світового господарства як багатополусної системи у хвилі «інформаційного суспільства», надбання органічної функціональної диференціації сфер діяльності акторів світового політико-економічного простору.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Серед класиків економічної думки найбільший внесок в осмислення проблем МПЕ зробили М. Алле, Л. Брентано, М. Вебер, Т. Веблен, Ф. Енгельс, Р. Коммонс, Дж.М. Кейнс, М. Кондратьєв, К. Маркс, А. Маршалл, Дж.С. Мілль, В. Парето, С. Подолинський, К. Поланьї, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, Я. Тінберген, А. Тойнбі, Ю. Хабермас, Т. де Шарден, Й. Шумпетер та ін.

Дослідженню категорійно-поняттєвих утворень сучасної МПЕ приділяють увагу С. Амін, Дж. Аррігі, В. Базилевич, О. Білорус, У. Бек, В. Будкін, О. Бузгалін, І. Валлерстайн, А. Гальчинський, А. Гриценко, Е. Девіс, В. Деметсьєв, М. Кастельс, Г. Колодко, В. Корнівська, О. Корнійчук, Р. Нурєєв, Ю. Пахомов, М. Портер, А. Пороховський, Р. Робертсон, Д. Сакс, В. Сіденко, Дж. Стігліц, В. Тарасевич, Е. Тоффлер, Ф. Утар, Г. Філюк, А. Філіпенко та ін.

Дослідження, що проводяться у площині пошуку особливостей розвитку сучасної МПЕ, зосереджені переважно на трьох основних моментах.

По-перше, це визначення міждисциплінарного характеру МПЕ. Зараз спостерігається міждисциплінарний аналіз парадигмальних зрушень як у розумінні першоджерел, структури та ієрархії факторів світового економічного розвитку, так і у формуванні соціальних стандартів раціоналізації боротьби за владу на світовій арені.

По-друге, це вивчення закономірностей сучасного капіталізму як системи накопичення багатства у світовому масштабі з погляду відтворення загального нагромадження капіталу, інституціональної ефективності міжнародних інститутів включно з формами регулювання відносин між капіталом та працею. У світлі сучасних теоретичних уявлень МПЕ розкриває закони розвитку світового господарства з урахуванням метасистемної специфіки цивілізаційних трансформацій. Проблема формування нової парадигми сучасної МПЕ знаходиться саме в цій площині.

І, по-третє, це визначення глобальної соціальності в контексті співробітництва і протиборства акторів міжнародних відносин крізь призму ін-

формаційних потоків, побудованих за принципом зворотного зв'язку і мережі цілеспрямованих комунікативних механізмів, що відтворюють можливість досягнення глобальної рівноваги. Саме тому для забезпечення свого лідерства провідні світові держави активно використовують інформаційно-комунікаційні технології. При цьому проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій відображаються у всіх конфліктних ситуаціях сучасного вирішення прав суб'єктів на результати інтелектуальної власності і стосуються питань владного впливу акторів міжнародних відносин в межах світового політико-економічного простору.

Вочевидь, зростаюча концептуалізація цих позицій визначена логікою сучасних суспільних трансформацій, які несуть на собі ознаки міжсистемних перетворень функціональної структури світового політико-економічного простору.

Метою роботи є розкриття теоретико-методологічних засад розвитку сучасної МПЕ, дослідження особливостей вияву та ідентифікації адаптивних норм упровадження міжнародної влади в межах світового політико-економічного простору, обґрунтування соціоінтеграційних тенденцій світового економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Зростаюча актуалізація МПЕ визначена логікою кардинальних змін у нових процесах структурування світового господарства. За багатьма ознаками глобалізація як стан фундаментального зсуву структурних форм розвитку світового господарства наближається до фази глибокого інституційного переформатування системи нагромадження капіталу. Про це свідчать не лише дефіцит продовольства, води й енергоресурсів, а і дефіцит глобальних правил і норм, довіри, конфлікти на транснаціональному і міждержавному рівнях з приводу умов торгівлі, руху капіталу, обмінних курсів, які розгортаються на тлі широкого спектра кризових явищ. Порушується традиційне розмежування повноважень і відповідальності різних за сферою функціонування інституцій, дедалі частіше виникають зони перехрещення або, навпаки, мертві зони, не охоплені чіткими правилами і заборонами [1, с. 52].

За Е. Ласло, соціальні, економічні і політичні системи сучасності складні та нестабільні і шляхи їх розвитку мають рано чи пізно біфуркувати [2]. Під біфуркацією Е. Ласло розуміє певну фундаментальну характеристику в поведінці складних систем, що зазнають високого ступеня тиску та напруження. Як наслідок, системи переходять від динамічного режиму одного набору аттракторів, звичайно більш стійких і простих, до динамічного режиму набору більш складних і «хаотичних» аттракторів.

Під аттрактором (від лат. *tractio* – тяжіння) розуміється, як правило, діяльність, що спрямовує розвиток системи певною траєкторією «тимчасової послідовності» у фазовому просторі. Водночас аттрактори не є силами в класичному значенні цього слова, тому що їхній вплив поширюється на систему в цілому, і цей вплив, який змінює динамічні якості системи, поширюється за межі конкретного положення вказаної системи. При виході системи за межі певних порогових величин, вона з одного набору аттракторів переклюкається на інший, тобто входить у новий динамічний режим. У точ-

ці переходу від одного динамічного режиму на інший відбувається біфуркація [3, с. 12].

Причин переходу до такого порогового, а потім і нестабільного, хаотичного стану може бути декілька: по-перше, це вплив недостатньо засвоєних або невдало застосовуваних технічних нововведень, які Е. Ласло називає Т-біфуркаціями; по-друге, їх можуть спровокувати внутрішні та зовнішні соціальні конфлікти (війна, завоювання, революції, кланові та етнічні колізії) – це С-біфуркації, по-третє, явища нестабільності можуть викликати різкий занепад соціально-економічного порядку під впливом зростаючої кризи, що призводить до Е-біфуркації.

Якщо протиріччя між різними фрагментами соціальної системи своєчасно не регулюються, а продовжують поглиблюватися, то її структури підходять до біфуркаційного періоду, у якому малі збурення можуть різко зростати завдяки нелінійному позитивному зворотному зв'язку. Під впливом цього зв'язку флуктуації починають надшвидко розвиватися в режимі загострення, і система досягає точки біфуркації, у якій ентропія (рівень конфліктності) досягає порогового рівня, що призводить до руйнування старої системи, створює багатоваріантну можливість її переходу до нового стану. Такі переходи, як відзначає Е. Ласло [3, с. 17], можуть бути м'якими, якщо перехід є результатом зростання аттрактного напруження; «вибуховими», якщо система вихоплюється з одного режиму і вводиться в інший.

Отже, як суспільний лад (стабілізаційний фактор), так і конфлікт (дисипативний фактор), є невід'ємними складовими соціально-інституційних тенденцій світового економічного розвитку. І якщо в добіфуркаційний період соціальна ентропія, у зв'язку з домінуванням тенденцій функціональної рівноваги у світовій економічній системі, присутня в безпечній для існуючого порядку формі, то в біфуркаційний період вона досягає порогового рівня і шляхом деструктивних конфліктів руйнує застарілі інституційні структури міжнародної влади. За цих умов ідеться не лише про оновлення концептології МПЕ, методологічної конструкції, понятійного апарату, а й існуючого потенціалу методів дослідження.

Між тим, вироблення правильного методу пізнання розцінювалось Г. Гегелем як найважливіше завдання. В методі він убачав усвідомлення форми внутрішнього саморуху змісту науки. Це означало, зокрема, що метод пізнання виростає із самої історії пізнання, діалектично конституюється в систему через заперечення заперечень і, отже, утворює своєрідну спіраль розвитку. Йдеться про таку взаємодію суб'єкта і об'єкта в процесі пізнання, коли суб'єкт під впливом об'єкта і здобутого про нього знання сам змінюється, що, у свою чергу, змінює предмет подальшого пізнання [4, с. 262].

Адже важливою тенденцією розвитку світу кінця ХХ – початку ХХІ ст. є наростаючі інтеграційні процеси. Зокрема соціальні суб'єкти, як правило, мають можливість підтримувати стабільність системи шляхом безперервної модернізації політичної, економічної та інших структур суспільства, не допускаючи розбалансування темпів їх розвитку і виникнення між ними глибоких протиріч, що дозволяє підтримувати рівень ентропії (конфліктності) у допустимих межах і уникати біфуркаційного вибуху [5, с. 214].

У той же час розвиток країн і підйом їхніх економік, як правило, здійснюється з опорою на визначені «точки розвитку»: кластери, опорні регіони,

провідні концерни, промислові групи тощо. Вони створюють «ланцюгову реакцію» та «втягають» інших [6, с. 33]. Закономірно, що науково-технічний прогрес у розвинутих країнах й вибудована ними згідно зі своїми інтересами світова фінансова система зумовили нову хвилю змін у міжнародному поділі праці. Розвинуті країни, взявши на себе інноваційно-комерційні та фінансові функції створення нового продукту, менш розвиненим залишили функції безпосереднього виробництва. Цим пояснюється динамічне зростання сфери послуг (в основному фінансових, науково-дослідних, консалтингових, маркетингових, освітніх) у розвинутих країнах і не менш динамічне зростання виробництва в країнах, що розвиваються.

До цього варто додати, що перенесення промислового виробництва з розвинутих країн у менш розвинуті значною мірою зумовлено також цілеспрямованою політикою урядів країн Заходу щодо вибудовування світової фінансової системи згідно зі своїми інтересами і закріплення домінування як світових валют долара та євро. Маючи виключне право на емісію світової валюти, розвинуті країни віддали перевагу випереджаючому нарощуванню своєї фінансової потужності, а не зміцненню індустріальної бази та випуску реальних товарів. Така політика дозволяла підтримувати зростання економік та покривати споживчий попит у країнах Заходу за рахунок зростання товарного імпорту з країн, що розвиваються, куди були перенесені промислові потужності [7, с. 19].

Проте виключно з промисловою діяльністю слід пов'язувати різке погіршення екологічної ситуації на планеті, негативні зміни клімату, глобальне потепління й опустелення, скорочення біорозмаїття, зростання природних катаклізмів і техногенних катастроф, забруднення навколишнього природного середовища, водоймищ та повітря шкідливими промисловими відходами та викидами, що зрештою обертається проти самої людини, її здоров'я й життя [8, с. 9–10]. Варто враховувати, що у глобальному масштабі 40% землі деградує через ерозію ґрунту, зниження його родючості й виснаження. Продуктивність землі зменшується, що приводить до втрати 50% урожаю. Посушливим землям, на яких проживає третина населення світу, загрожує опустелення. Негативні екологічні фактори можуть стати в майбутньому десятилітті причиною зростання на 30–50% світових цін на продовольство, що різко погіршить становище найбідніших домогосподарств [9, с. 4].

Отже, екологічні протиріччя набувають ознак системної кризи сучасної цивілізації. Основне економічне протиріччя, яке лежить в основі екологічного конфлікту, на думку В. Сабадаша, виявляється в тому, що глобальна війна за найдорожчий на сьогодні ресурс – природний – ведеться найдешевшим фінансово-економічним ресурсом – грошима. З точки зору привабливості для інвестора дешеві грошові ресурси доцільно інвестувати в дорогі природні ресурси – землю, нафту, газ, руду, чисте повітря, воду. На сьогодні та в найближчій перспективі саме природні активи є і будуть досить прибутковими. Така технологія інвестування тільки поглиблює економіко-екологічні протиріччя, провокуючи нові екологічні конфлікти [10, с. 6].

Поряд із цим необхідно відзначити, що державний борг у країнах з розвинутою економікою досяг найвищого рівня із часу Другої світової війни. В Японії, США, Великій Британії, Швеції, Угорщині, Латвії, Данії, Греції, Ні-

меччині, Італії, Іспанії державний борг перевищує 100% ВВП [11]. Низькі темпи економічного зростання, стійкий дефіцит бюджету й високі майбутні зобов'язання, які обумовлені зростаючими видатками, що пов'язані зі старінням населення й слабкістю фінансового сектора, викликали помітне посилення стурбованості стабільністю державних фінансів. Ця стурбованість знайшла відображення в зниженні рейтингів і більш високій вартості запозичення для суверенних органів, особливо в деяких європейських країнах [12]. Між тим, останнім часом з'явилися додаткові інструменти управління ними та їх хеджування (наприклад, сек'юритизація і кредитні свопи). Однак навіть враховуючи це, сьогодні не розроблено досить чітких механізмів зниження і повернення цих боргів [13, с. 36]. У зв'язку з цим важливим кроком у напрямі мінімізації негативних ефектів від глобалізації, що посилюються останнім часом, слід вважати також розробку «Нового покоління» інвестиційних пріоритетів і заходів, покликаних узгодити інвестиційну політику з потребами сталого розвитку. Центральне місце у межах нових інвестиційних принципів належить проблемам економічного зростання і сталого розвитку, соціально і екологічно етичній поведінки компаній у процесі інвестування, корпоративної соціальної відповідальності [14, с. 8].

Отже, людська діяльність виступає як породжуюча сила, що функціонує на природній основі і водночас як природна та соціальна активність. Ця подвійність людської діяльності, яка була зафіксована І. Кантом у протиставленні світової необхідності і людської моральності [15, с. 87], обома своїми компонентами включається в адаптивні норми упровадження міжнародної влади в межах світового політико-економічного простору. Важливе місце серед них займають три типи регуляційного механізму: 1) перетворення потреб на вимоги; 2) скорочення вимог шляхом комбінації, модифікації й обмеження; 3) перетворення вимог на рішення [16, с. 76]. Тому, перш ніж прийти до рівноважного стану, кожна підсистема суспільства або її окремих елементів структурно перебудовується, обираючи оптимальний для певного моменту режим діяльності.

Утім у суто методологічному контексті логіка соціалізації і логіка цивілізаційного процесу за своїм змістом виявляються однопорядковими. За Г. Гегелем, «не держава визначає моральнісний світ індивіда, а моральний світ індивідів, дух їхніх переконань та їхньої сумлінності визначає формування держави... З цієї точки зору, державні встановлення і закони й навіть за найістиннішого їхнього змісту зазнають краху при зіткненні із сумлінням, дух якого відрізняється від цих законів та їх не санкціонує» [17, с. 339]. Виділяючи цю проблему, А. Гальчинський звертає увагу на імплементацію в систему економічного процесу не лише традиційних результатів репродуктивної праці людини, а й усього спектра цінностей її креативної, новотворчої за своїм змістом діяльності. Йдеться про трирівневе цільове призначення останньої, її реалізацію як процесів: а) олюднення природи; б) конструювання суспільства; в) формування багатства особистості [18, с. 12, 15]. Адже, на переконання А. Гриценко, існуючі моделі не описують таку ситуацію, а економіка поступово наближається саме до такого стану [19, с. 125–126]. Зазначимо, що ці процеси пов'язані з такими соціоінституційними тенденціями світового економічного розвитку, як:

- міжнародне нормування суспільних і громадських відносин, що сприяє інституційному забезпеченню сталого розвитку світової економіки;
- владна природа вирішення конфліктних ситуацій між акторами міжнародних відносин;
- віддавання переваги концепції сталого розвитку у структуруванні інтеграційних інтересів акторів міжнародних відносин в межах світового політико-економічного простору;
- використання когнітивного підходу до осмислення легітимаційних механізмів міжнародної влади;
- формування цінносно-нормативних критеріїв легітимності міжнародних економічних організацій, спрямованих на вирішення проблем функціональної залежності економічних, соціальних і екологічних інтересів суб'єктів світової системи господарства;
- глобалізація соціальної інфраструктури світового політико-економічного простору;
- зміцнення системи міжнародної соціальної безпеки з використанням інструментів соціальної політики в процесах міжнародного співробітництва тощо.

Відтак, розмаїття соціоінституційних тенденцій світового економічного розвитку супроводжується формуванням відповідної системи цінностей та інтересів акторів міжнародних відносин. Змістовно ці тенденції супроводжуються формуванням певних засобів легітимації інституцій міжнародної влади, які забезпечують легітимність багатостороннього міжнародного економічного порядку.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. За таких умов дослідна проблема кардинальних змін теоретико-методологічних засад розвитку сучасної МПЕ позначається соціоінституційними тенденціями світового економічного розвитку. Власне тому теоретико-методологічні засади сучасної МПЕ мають ґрунтуватися на аналізі системно-структурних трансформацій у відтворенні міжнародних відносин, визначенні ефективності функціонування світового господарства як багатокомпонентної характеристики світового політико-економічного простору, розробці антикризових заходів випереджального характеру, соціальної легітимації міжнародної влади, за якою системоутворюючим принципом відтворення міжнародних економічних відносин є розвиток особистості.

Водночас окреслене коло теоретико-методологічних засад розвитку сучасної МПЕ невичерпане, позаяк за його межами залишилися такі важливі аспекти глобалізаційних процесів, як світовий інституційний розвиток, формування домінуючих мотивацій суб'єктів міжнародних економічних відносин, трансформація міжнародного інституційного порядку, що є перспективним предметом для подальших наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Буковинський С. Глобальна фінансова нестабільність: інституційні ризики для грошово-кредитної політики України / С. Буковинський, О. Яременко // Економічна теорія. – 2012. – № 2. – С. 52–61.

2. Laszlo E. The Age of Bifurcation: The Key to Understanding the Changing World / E. Laszlo. – N. Y.; L.: Gordon & Breach Publishing Group, 1991. – Vol. 3. – 126 p.
3. Laszlo E. The meaning and significance of General System Theory / E. Laszlo. – Systems Research and Behavioral Science, Vol. 20. Issue 1. – 1975. – P. 9–24.
4. Гегель Г. Наука логики: в 3 т. / Г. Гегель. – М.: Мысль, 1972. – Т. 3. – 374 с.
5. Боровський О. Політичний режим як об'єкт соціологічного дослідження (синергетичний підхід) / О. Боровський // Нова парадигма. – 2003. – Вип. 34. – С. 209–216.
6. Шедяков В. Боротьба смислів і протистояння стратегій: регіонально-цивілізаційний вимір / В. Шедяков // Політичний менеджмент. – 2012. – № 3. – С. 31–42.
7. Соболевская А. Постиндустриальная революция в сфере труда / А. Соболевская, А. Попов. – М.: ИМЭМО РАН, 2009. – 205 с.
8. Кіндзерський Ю. Особливості розвитку світової промисловості та їх вплив на формування екзогенних обмежень для виробництва в Україні / Ю. Кіндзерський // Економіст. – 2011. – № 12. – С. 9–13.
9. Доклад о человеческом развитии 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех; пер. с англ.; ПРООН. – М.: Издательство «Весь Мир», 2011. – 188 с.
10. Сабадаш В. Екологічні конфлікти: чи будуть переможці у протистоянні за природні ресурси / В. Сабадаш // Економіст. – 2013. – № 1. – С. 6–8.
11. The Quarterly External Debt Statistics (QEDS) [Електронний ресурс] / The World Bank. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/wbsite/external/datastatistics/extdecqeds>
12. World Economic Outlook Databases. October 2012 [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. – Режим доступу з: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/index.aspx>
13. Коптюх О. Дефолти країн та банківські кризи: історичний погляд на їх взаємозв'язок / О. Коптюх, Т. Остапишин // Вісник НБУ. – 2012. – № 11. – С. 34–38.
14. Циганов С. Проблеми сталого розвитку у контексті неоліберальної моделі глобалізації / С. Циганов, А. Яшина // Економіка України. – 2013. – № 4. – С. 4–14.
15. Кант И. Сочинения на немецком и русском языках: в 4 т. Т. 1: Трактаты и статьи (1784–1796) / И. Кант. – М.: Камі, 1994. – 592 с.
16. Easton D. Systems Analysis of Political Life. Second Edition / D. Easton. – N.Y.: Wiley, 1965. – 532 p.
17. Гегель Г. Собрание сочинений: в 14 т. – Т. 3. Энциклопедия философских наук. Ч. 3. Философия духа / Г. Гегель. – М.: Государственное издательство политической литературы, 1956. – 372 с.
18. Гальчинський А. За межами капіталізму / А. Гальчинський // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 4–16.
19. Гриценко А. Ціннісні аспекти модернізації / А. Гриценко // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 4. – С. 125–126.

Раскрыты теоретико-методологические принципы развития современной международной политической экономии, исследованы особенности проявления и идентификации адаптивных норм, присущих международной власти в пределах мирового политико-экономического пространства, обоснованы социоинтеграционные тенденции мирового экономического развития.

Ключевые слова: *международная политическая экономия, международная власть, мировое политико-экономическое пространство, международные отношения, мировое экономическое развитие.*

The article describes the theoretical and methodological principles for development of modern IPE, to study the peculiarities for manifestation and identification of adaptive norms, inherent to the international power within the world political and economical space, to substantiate social integration tendencies in the world economical development.

Key words: *international political economy, international power, world political economical space, international relations, world economical development.*

Одержано 24.09.2013.

УДК 621.001.76

А.Г. Жукова

ТЕЗАУРУС ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано тезаурус інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства з метою конкретизації цього поняття, його наповнення і складових для узагальнення інформації і підходів стосовно об'єкта дослідження. Складено морфологічну карту аналізу поняття інноваційного потенціалу для обґрунтування авторського підходу до визначення цієї категорії.

Ключові слова: *тезаурус, інноваційний потенціал, складові, морфологічна карта.*

Вступ. Характер розвитку вітчизняних підприємств підтверджує той факт, що забезпечення ефективності їх функціонування та підвищення конкурентоспроможності можливе за рахунок інноваційної діяльності. Одним з напрямів стимулювання такої діяльності є наявність інноваційного потенціалу. У цьому плані слід виділити очевидну проблему переходу до інноваційного розвитку, яка полягає у відсутності єдиного розуміння понять, що розкривають інноваційний потенціал як категорію. Це призводить до труднощів у визначенні тенденцій, закономірностей та шляхів, що забезпечують перехід до інноваційного розвитку, оцінки обсягів необхідних ресурсів та розробки бізнес-процесів інноваційної діяльності. Організація процесів залежить від якості управління, а тому кваліфікація менеджера стає найбільш важливим фактором ефективності і базується на рівні володіння інструментом управління, яке розпочинається з уточнення відповідних категорій. Систематизація понять, визначень і термінів щодо інноваційного потенціалу дозволяє дійти єдиного бачення розвитку проблеми інноваційного розвитку підприємства.